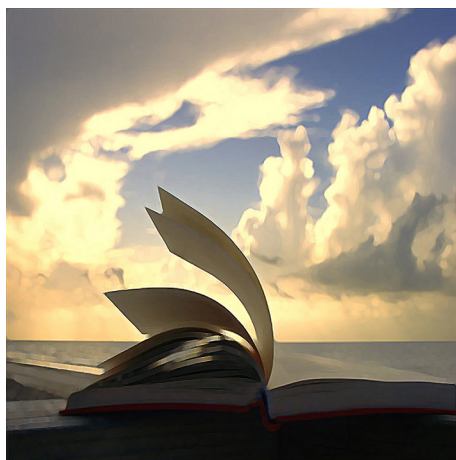

زبان دری

گرچه هندی در عذوبت شکر است

طرز گفتار دری شیرین تر است

علامه اقبال

تاریخ دیرینه و کهن زبان و ادبیات فارسی دری را در این درس به طور خلاصه می‌خوانیم، مطالب مفید و سودمندی را از درس آموخته و نکات مهم و ارزنده آن را به خاطر می‌سپاریم. هدف ما ایجاد علاقه‌مندی به زبان شیرین و دلپذیر فارسی دری، تقویت مهارت‌های اساسی زبان و آشنایی با صفت نسبتی در متن درس است.

- آیا فرقی میان دری و فارسی وجود دارد؟

زبان شیرین و دلپذیر دری، زبان نیاکان ماست. زبان شاعران و نویسندگان که جاودانه‌ترین آثار را آفریده، ادبیات، علوم و فنون را با این زبان شیوا و رسا به جهانیان عرضه کرده‌اند.

خاستگاه یا محل پیدایش زبان دری کجاست؟ به درستی نمی‌توان گفت؛ اما گفته‌اند نخست در خراسان بزرگ (بلخ، بخارا، سمرقند و خجند) به دنبالهٔ زبان پهلوی از ترکیب زبان‌های سغدی، خوارزمی و تخاری به میان آمده است و از آن جا به سرزمین‌های دیگر راه یافته است.

زبان دری، فارسی و تاجکی در واقع یک زبانی است که اکنون این زبان در افغانستان به نام زبان دری، در ایران به نام زبان فارسی و در تاجیکستان به نام زبان تاجیکی شهرت دارد.

زبان فارسی دری در گذشته دارای یک قلمرو بود و کشورها و نام‌های امروز آن با دیروز نیز تفاوت دارد. قسمتی از افغانستان را خراسان، ایران را فارس، تاجیکستان، ازبکستان و ترکمنستان را ماوراءالنهر یا پاردریا می‌نامیدند. در متون نظم و نثر قدیم هر جایی که کلمهٔ ایران ذکر شده، مراد از آن، اکثر مناطق یادشده است. دولت ایران در سال ۱۹۳۵م. از دنیا خواست تا نام این کشور را در نوشته‌های خود از پارس به ایران تغییر دهند.

زادگاه اصلی زبان دری یا فارسی با توجه به شواهد تاریخی مناطقی است که بیشتر در افغانستان امروز قرار دارد. این زبان یکی از دو زبان رسمی کشور ما است. و زبان رسمی کشورهای ایران و تاجیکستان نیز می‌باشد. زبان دری علاوه بر کشورهای یادشده در مناطقی از ازبکستان و ترکمنستان نیز رواج دارد و برخی از مردم در کشورهای پاکستان، هند، عراق و دیگر سرزمین‌ها با آن آشنایی دارند.

وقتی دیوان شاعران بزرگ افغانستان و ایران را مطالعه می‌کنیم، مثنوی‌های پرشور، غزل‌های دلنشین، قصاید بلند و پرشکوه و آثار ارزشمند ادبی؛ مانند: مثنوی معنوی مولانا، قصاید ناصر خسرو، حدیقهٔ سنایی، بوستان و گلستان سعدی، غزل‌های حافظ، شاهنامهٔ فردوسی، غزلیات بیدل و... همه و همه با این زبان سروده شده‌اند.

زبان دری آنقدر زیبا است که شاعران صدای کبک کوهستان، نغمهٔ روح‌پرور

بلبل، آواز موج دریا و نسیم صبحگاهی را به آن تشبیه کرده اند. این زبان یکی از زبان‌های زندهٔ دنیاست؛ زبانی که ابوعلی سینا و خواجه عبدالله انصاری با آن سخن گفته اند، زبان نیایش‌ها، مناجات‌ها، حکمت‌ها و کتب علمی ما است. این زبان میراث گرانقدر و از افتخارات سرزمین ما به شما می‌رود که باید آن را بیاموزیم و آثار گرانقدری که به این زبان نوشته شده را بشناسیم و از آن‌ها استفاده کنیم؛ چنان‌که شاعران زیادی کلمهٔ دری را در اشعار خود به کار برده اند:

من آنم که در پای خوکان نریزم   مر این قیمتی دُر لفظ دری را
 ***
 ناصر محسنی

هزار بلبل دستانسرای عاشق را   بیايد از تو سخن گفتن دری آموخت
 ***
 سعیدی

یکی تازه کن قصهٔ زردهشت   به نظم دری و به خط درشت
 ***
 قهرودوسی

